

— Z měditepce zdravotníkem (portrét Aljoši Taikona)

„Nikomu jsem neříkal, že jsem Rom. Svou tmavou pleť jsem vysvětloval tím, že jsem ruský sirotek, adoptovaný švédskými rodiči v provincii Dalarna. Moje rodina mi během let odpustila. [...] Teď už se nebojím říct, kdo jsem a odkud pocházím.“ Tak se Aljoša Taikon, příslušník významného kalderašského rodu Taikonů ze Švédska¹, vyjadřuje k rozhodnutí, které zásadně ovlivnilo jeho život.

Zcela v rozporu s kalderašskými zákony se totiž stal ošetřovatelem v nemocnici, čímž porušil přísná pravidla rituální čistoty. Mezi svými byl ostrakizován za vykonávání nečistého povolání, v zaměstnání se na něj naopak skrz prsty dívali Švédové. Z toho důvodu svůj původ mnoho let tajil, útěchu hledal u své švédské manželky Giny – jejich sňatek byl dalším přestupkem proti rodovým zvyklostem – a teprve ke stáru, když už mu táhlo zhruba na sedmdesátý rok (přesné datum narození není známo) vyprávěl svůj příběh švédské kamarádce Gunille Lundgren.

Gunilla se s Taikonovými znala už od roku 1970, kdy psala svou první knihu o Romech *Marica, cikánské děvče*² ve spolupráci s některými členy rodiny. Aljoša ovšem trval na tom, že jí svůj příběh svěří teprve, až bude v penzi. Rok docházela jednou týdně do jeho bytu. Seděli kolem prostřeného stolu, Aljoša navařil guláš nebo plněné zelné závitky (kalderašsky *sarmi*, ve východoslovenské varietě *bolubki*), popíjeli whisky. Aljoša vyprávěl, Gunilla všechno zapisovala. Rodinná alba poskytla jen málo ilustrací k příběhu, zato v archivech se našly hotové poklady především z dob, kdy Taikonové jako jeden z prominentních starousedlických rodů objížděli

1 Aljošova sestřenice Katarina Taikon vytvořila postavu romské holčičky Katicy, o které napsala sérii mimořádně úspěšných dětských knížek. Další sestřenice, Róza Taikon, se s podobným úspěchem věnuje šperkařství. Bratranec Hans Calderas je populární zpěvák.

2 *Maritza, en zigenarflicka*, AWG, Stockholm, 1972. Gunilla Lundgren je autorkou mnoha knih pro děti a také napsala deset knih ve spolupráci se švédskými Romy. Její poslední dílo, *Sofia Z 4515* (Gunilla Lundgren, Sofia Taikon, ilustrace Amanda Eriksson, 2006, Podium, Stockholm), vypráví formou komiksu příběh Sofie Taikonové, která prošla koncentračním táborem v Osvětimi. Ve Švédsku získala tato knížka pro mládež významné státní ocenění.

| Obálka knihy Gunilly Lundgren a Alyoshi Taikona *From coppersmith to nurse: Alyosha the son of a Gypsy chief* (Z měditepce zdravotníkem: Aljoša, syn cikánského krále) |

Švédsko s vlastní poutí. To, co nedokázali najít ani u Aljoši doma, ani v archivech, pro ně nakreslila Amanda Eriksson.

V roce 1998 vyšla Aljošova biografie švédsky pod titulem *Z měditepce zdravotníkem: Aljoša, syn cikánského krále*³. O dva roky později se objevila reedice v kalderašském překladu. A v roce 2003 ji vydalo anglické nakladatelství Hertfordshire Press v anglicko-kalderašské mutaci⁴. Název knihy je přitažlivý; ovšem fázi života strávené v nemocnici se věnuje jen krátká kapitola. Mnohem lépe propracovaná a ve finále přínosnější je Aljošova rodová historie a popis způsobu obživy, nehledě na fascinující obrazovou přílohu. Co tedy předcházelo hrdinovu rozhodnutí stát se zdravotním bratrem?

Těší mě, Aljoša Nils-Erik Dimiter Taikon

Když na Aljošovu matku přišly porodní bolesti, prodávala právě vstupenky do rodinného lunaparku. Náhle povstala, zaječela, až Švédové ve frontě zpopelavěli, a to byl signál pro ostatní, aby sehnali porodní bábu. Aljoša, pojmenovaný po synovi ruského cara, přišel na svět o půlnoci ve stanu na fotbalovém hřišti v Angermannlandu. Nils-Erik bylo jeho oficiální švédské jméno.

Byl osmým a posledním dítětem Volji a Miloše Taikonových. Miloš Taikon byl hlavou rodu čítajícího zhruba čtyřicet členů. Předsedal romskému soudu *kris rromani*, řídil rodinný lunapark a staral se o nejvýznamnější kovotepecké zakázky pro gádže. Aljošovi bratři, sotva začali cupítat a pobírat rozum, pomáhali stavět a strhávat stany, obsluhovali atrakce a zanedlouho už sami čistili a spravovali měděné hrnce a pánve a kotle z pekařství, cukrářství či pivovarů. Dlaně měli od práce drsné a špinavé. Zato Aljoša od malička špínu nesnášel. Když bratři rozdělali oheň a chystali se letovat hrnce, Aljoša se běžel schovat do stanu. Ruce měl drobné a jemné a ze všeho nejradši pomáhal mamince kolem domácnosti. Volja si stejně původně přála holčičku, a tak byla jenom ráda. Aljoša škrábal brambory, nosil vodu, myl nádobí a zametal

3 *Aljosha – zigenarhövdingens pojke*. Bonnier Carlsen, Stockholm, 1998.

4 *From Coppersmith to Nurse: Aljosha the Son of a Gypsy Chief. – O Aljoša o siav le birevosko*. Alyosha Taikon, Gunilla Lundgren, University of Hertfordshire Press, 2003. Překlad pořídili kalderašští Romové Hasse J. Columbus a Jonny G. Ivanovič.

a dokonce žehlil otcovy košile, aby to tátovi slušelo, když se Švédy domlouvá pronájem pozemku na další štaci.

Dědeček Taikon nosil vysoké kožené holínky, sametový kabátec, hůl se stříbrnou rukojetí a jeho řetěz ze stříbrných mincí vážil 2,5 kilogramu. Jako jediný cestoval na voze taženém koňmi a spával pod trojúhelníkovým přístřeškem na zemi. Jeho žena prý byla tak vznětlivá, že když si jeden z jejích synů vzal Švédku, tak dlouho se bila polenem do hlavy, až začala krváčet do mozku a zemřela.

Dědeček sloužil rodu jako banka. Měl truhlíčku, ve které přechovával stříbrné odznaky své hodnosti, ruské ruble a stříbrné poháry, a když byly hubené dny, něco se zastavilo.

Zuřil, když Aljošův otec z obchodní cesty do Německa přivezl kromě kolotoče také dřevem obložený obytný karavan. Byl příliš velký a těžký, než aby se dal převážet na korbě nákladáku, a tak ho museli posílat vlakem. Přesto jim sloužil výborně; švédští návštěvníci lunaparku stáli fronty na vykládání z ruky, které provozovala Aljošova maminka, protože byli všichni zvědaví na interiér cikánského karavanu. A Aljoša miloval jeho luxusní vybavení, o které se s pečlivostí pro něj vlastní staral.

Coby nejmladší a nejchoulostivější syn měl jistá privilegia, k nimž patřilo i to, že nemusel obsluhovat fyzicky namáhavé atrakce. Podle vlastních slov, „raději vypadal jako švihák a flirtoval se ženami u stánků“, nebo seděl vedle matky, která prodávala vstupenky, na měkkém polštářku. V mužských pracích asi opravdu nebyl příliš zručný, protože si při sekání dříví usekl půlku palce. Tím byl zproštěn letování, stále ale musel hrát na basu v rodinném orchestru, o což nijak zvlášť nestál. Zato mohl doprovázet maminku po švédských domácnostech, kde vykládala z ruky, z karet nebo z kávové sedliny. Dělal jí osobní stráž, ale byl i bohatě hoštěn a přičichl zde k modernímu standardu bydlení, který ho velice lákal.

| Aljoša Taikon ve stanové škole |
foto: rodinný archiv Freda Taikona |

1939–1945: „Dědeček zemřel, jeho ruská truhla zela
prázdnou a došly peníze.“

Když vypukla válka, nastaly zlé časy; lunapark neměl dost návštěvníků, Švédové, nouzí nuceně šetřit každou korunu, si přestali nechávat spravovat měděné nádoby a náčiní, a stejně se postupně přecházelo na nerezovou ocel, takže řemeslo vymíralo. V roce 1942 při převozu lunaparku do skladu ve Stockholmu nešťastnou náhodou chytil parní lokomotivou tažený vagón s nákladem a všechno shořelo. Rodina přišla o zdroj obživy. Museli na zimu zůstat v hlavním městě, kde se ubytovali v laciném hotelu pro námořníky na Starém městě.

„Námořníky jsem si oblíbil, nebylo na nich nic špatného. Byli to poctiví lidé a dobře jsme spolu vycházeli. Ale ty vši! Námořníci do hotelu natáhli jak vši, tak štěnice. Co jsme mohli dělat? Nic. Zkrátka jsme si od Švédů a jejich špíny drželi odstup,“ vzpomíná Aljoša nekompromisně. Nakonec se svými švagrovými stejně nekompromisně obsadili hotelovou kuchyň, vydrhli ji a vycídili, všechno kuchyňské náčiní vyházeli, nakoupili nové a u dveří vyměnili zámek. Aljoša se stal pánem kuchyně, dovnitř nikoho nepouštěl, ale všechny včetně paní domácí obsluhoval.

Někdy v tom roce zatímco se Aljoša slunil v okně hotelu, šel okolo malíř a nabídl mu peníze, když mu postojí modelem. Aljoša se následně stal modelem velmi oblíbeným a seděl radě významných švédských malířů té doby.

V dubnu čtyřicátého třetího roku, po intervenci vládních zmocněnců pro Cikány Sundberga a Anderssona, získala rodina povolení rozbít stanový tábor kus za Stockholmem u vesničky Sköndal. Lunapark tam postavit nesměli a žili tam v poměrně polních podmínkách, zato se díky společnému lobbování Aljošova otce Miloše, vedoucího jejich skupiny, a zmíněných zmocněnců podařilo pro ležení získat učitele čtení a psaní, takže vznikla tzv. škola ve stanu (*viz fotografie*). Jednou týdně sem dojížděla také učitelka šití a vyšívání. Aljoša byl nadšen barevným obsahem jejího košíku a žádonil, zda by mohl navštěvovat její hodiny. Po jistém váhání svolila. „Stal jsem se nejlepším žákem jejích středečních lekcí a nedbal jsem na popichování bratrů, jen když jsem se naučil háčkovat a šít ubrusy a hadrové poklopy na konvice,“ vzpomíná Aljoša.

Válka Švédsko nepostihla. Bohužel se Švédsko ušetřené okupace ani nestalo útočištěm pro evropské Romy, protože mezi lety 1914–1954 měli cikánští přistěhovalci zamezen vstup do země. Byla bída, potraviny na příděl, bylo obtížné sehnat obživu, ale alespoň nedocházelo k přímé likvidaci Romů. Když se v den vyhlášení příměří narodil v táboře další chlapec, pojmenovali ho Fred, což švédsky znamená vítězství.

Romský život v létě, švédský po zbytek roku

Po válce se začalo dařit lépe, průmysl se stavěl na nohy, a tak řada mužů z Taikonova klanu získala práci v továrnách. Rodina se přestěhovala do zpuštělé, ale rozlehlé vily, původně obývané švédskými vojáky. V rámci možností ji opět vydrhli a přizpůsobili přísným pravidlům čistoty panujícím v kalderašské komunitě. „Jednoho dne jsem vcházel do domu obtěžkaný vědry s vodou, když v tom jsem se na schodech srazil s velkou krysou. Udělal jsem to, co jsem obvykle v takových situacích dělal – omdlel jsem,“ vypráví Aljoša. Bratři ho propleskli, vysmáli se mu, že je baba, ale pak zjistili, že krysa kousla jejich psa Bobbyho do packy tak silně, že mu z ní prýštila krev. Bobby skončil u veterináře a Aljošovi byla jeho častá přecitlivělost odpuštěna.

Aljoša popisuje, jak velmi se mezi členy rodiny dbalo na čistotu a upravenost. Tatínek Miloš nosil oblek s kravatou, i když opravoval kotle. Ženy nosily vlasy vždy zakryté šátkem a přistihnout Kalderašku s rozpuštěnými vlasy se považovalo za velice nemravné. Nikdo se před nikým neodhaloval, dokonce ani malí chlapci nevylézali zpod peřiny ve spodním prádle, ale nejdřív se pod dekou oblékli.

Otce navštěvoval jeden Švéd, který měl přístup k alkoholu, za války na příděl. Zatímco Miloš s hostem popíjeli brandy a vyprávěli si, jeho manželka Gina klábosila s Aljošou. Gina byla o dost starší, ale milovala tanec, a na ten byl Aljoša odborník. Začali spolu vymetat taneční parkety a zamilovali se do sebe. Rodina se zhrozila – Švédka a ještě vdaná! – ale když Aljoša odmítal jednu neposkvrněnou romskou nevěstu za druhou, nakonec svolili ke sňatku. Ginin manžel přistoupil na rozvod za podmínky, že si bude moct nechat polovinu jejich nábytku.

Gina se rychle přizpůsobila mravům rodiny svého manžela, naučila se vykládat z ruky a mluvit kalderašsky. Horší to bylo s její matkou. V den svatby ve vsi, kde žila, skoupila všechny noviny, kde se psalo o jejich svatbě, a spálila je v kotli.

Manželé se časem přestěhovali do nově vybudovaného činžovního domu. „Výtah. Shoz na odpadky. Tekoucí voda. Ráj na zemi! [...] Každý den jsem si dával pěnovou koupel, dokud

| Aljoša si bere Ginu, 1952. Dívka v pozadí je Aljošova sestřenice Zima, která vystupuje ve vzpomínce Freda Taikona |
foto: rodinný archiv Freda Taikona |

jsem neměl kůži tak vysušenou, že mě Gina musela mazat Niveou.“ Aljošovi se splnil jeho sen o pohodlném a kvalitním životě. Léto ale přesto trávili na venkově ve stanu, to byla jediná Aljošova podmínka.

Když se jim narodil syn Mário a začal chodit do školy, Aljoša se před ním ostýchal přiznat, že se nikdy číst a psát tak docela nenaučil, a tak začal navštěvovat večerní školu. Tam se setkal s poradcem přes zaměstnání, který se ho zeptal, co by rád dělal. „Já, který jsem dřív pracoval jako hráč na basu, tanečník, tenták, dělník v továrně a řidič? To jsem si musel promyslet. „Rád bych pomáhal nemocným lidem,“ řekl jsem a přitom jsem věděl, že to bude pro Roma nepřijatelné.“ Svléknout ženu, převazovat rány, vyměňovat bažanty – to všechno Aljošu ocejochovalo jako rituálně nečistého pro jeho komunitu. Nikam ho nepozvali ani na kávu, aby se jeho nečisté, byť dobřela vydrhnuté ruce zdravotníka nedotkly jejich šálku.

V zaměstnání byl ale šťastný. Strávil v nemocnici St. Göran dvacet pět let a nelitoval jediné chvíličky. Gina, která sňatkem s Romem rovněž porušila pravidla své komunity, mu byla milující a chápající ženou. Pacienti ho milovali. „Viděl jsem umírat tolik lidí, že už se nebojím smrti,“ říká v závěru svého příběhu. „Jednoho dne zajdu na trh v Kiviku, kde jsem toho tolik zažil, a zvolám: „Poslouchejte, dobří lidé! Netiskněte k sobě svoje peněženky! Jsem slušný člověk, ze kterého se stal spisovatel. Pojďte si koupit knížku od syna cikánského krále!“

Následující příběh vyprávěl Johan Taikon, Aljošův otec, známý a ceněný jak mezi Romy, tak mezi Švédy. V kalderaštině nahrál a v publikaci The Language of the Swedish Coppersmith Johan Dimitri Taikon (Uppsala 1963) vydal Erik Ljungberg a Olof Gjerdmán, do angličtiny volně přeložil Donald Kenrick, z angličtiny přeložila Karolína Ryvolová.

O posečené kukuřici

„Tak já ti zase budu něco vyprávět, Eriku. Bylo nebylo, ale kdyby nebylo, pak by nebylo o čem vypravovat.

Jednou si takhle Romové – nejen muži, ale i ženy a dívky – vykračují po silnici, zpívají a tančí. V tom uvidí panské sídlo.

„Poslouchejte, chlapci a muži, půjdeme tam a požádáme o práci!“

A tak šli. Jeden Rom, který uměl dobře mluvit, byl náš vajda, jak říkají gádžové. A tak vajda šel do toho panského sídla.

„Dobré ráno, pane, hrabě, králi!“

„Poslouchej, Cikáne, já nejsem žádný hrabě, ani král, jsem kněz!“

| Ilustrace Amandy Eriksson, se svolením autorky převzato z knihy *From coppersmith to nurse: Alyosha the son of a Gypsy chief* (Z měditepce zdravotníkem: Aljoša, syn cikánského krále) |

„Tím líp! Kéž vám Bůh dá dlouhý život, velebný otče! Velebníčku, my jsme Cikáni, a máme s sebou všechny své manželky, dcery a děti. Neměl byste pro nás práci?“

„Práci? No dobrá... Ale co vy Cikáni umíte?“

„My? My umíme, na co si vzpomenete, velebný pane.“

„Ale umíte i žnout?“

„Jistě že umíme, co bychom neuměli žnout?“

„Tak tedy dobrá. Nuže poslouchejte, Cikáni! Běžte a posečte mi kukuřici. Jak dlouho si myslíš, že by vám mohlo trvat požnout tolik a tolik země, tolik a tolik hektarů půdy?“

„Tolik půdy, velebný pane, zvládneme za tři dny, jakože jsem Cikán, a bude posečeno i do snopů svázáno.“

„Výborně!“

„Ale velebný pane, v tom případě budete muset být tak velkodušný a dát nám na ty tři dny jídlo.“

„No samozřejmě... Musím vám dát najíst, dobří lidé. Jistěže musím, nemůžete umřít hladu!“

A tak jim kněz dal jídlo na tři dny. Šli tam, kde byla na polích úroda. Ale to víte, kněz tam za nimi nechodil. Jeden z nich povídá: „Poslyšte! Ničeho se nebojte, jezte, pijte a zpívejte!“

Tak uplynuly tři dny. Jeden Rom zvolal: „Moment! Já si jen vyzkouším, jaké to žnutí je.“ A hotovil se pokosit malý kousek pole. A když ten malý kousek pokosil, naskládal pokosenou kukuřici na hromadu na okraj brázdy.

Ti Cikáni! Tři dny a tři noci jedli a pili a čtvrtého dne jim jídlo došlo. Už neměli co jíst ani pít. A tak jdou ke knězi a hotoví se jít o dům dál.

„Dobré ráno, velebný otče!“

„Bůh vás přivádí, Cikáni! Tak co, jak to šlo?“

„Otče, práce je hotová. Pokosili jsme kukuřici a svázali ji do otepí. A teď buďte tak laskav a zaplaťte nám.“

„Kdepak, dobří lidé, nejdřív to musím vidět.“

„Velebný otče, copak nám nevěříte, že jsme to udělali? Že jsme kukuřici pokosili, rozdělili do otepí a svázali?“

„Ne, dobří lidé, nejdřív to musím vidět.“

„Dobře, velebníčku, pak si poslechněte tohle!“

Cikán klekne na kolena a takhle se začne modlit k nejmilejšímu nejsvětějšímu Bohu: „Bože, ať je ta kukuřice zase tak, jak byla dřív!“

Tak, a jde pryč. Všichni Cikáni odejdou. Tři dny jedli a pili a pak si zase šli svou cestou. Kněz ještě den, dva počkal a pak se šel podívat na své pole. A když došel k poli, poškrábal se na hlavě.

„No to mě podrž, nejmilejší nejsvětější Bůh vyslyšel jejich modlitbu a kukuřice se znovu postavila! Ale podívejte se na tohle jednoho hříšníka; kde to pokosil on, Bůh nechal kukuřici ležet!“

A to je celý příběh. Víc už toho není. Díky, příteli.“

Vzpomínku na svého strýce Aljošu do redakce poslal také pan Fred Taikon, šéfredaktor romského časopisu Romani Glinda (Romské zrcadlo), který vychází ve Švédsku.

Fred Taikon

É historia pa muro kak

Muro pápo bušólas Miloš pe romanés, thai gažikanés bušólas Johan Demitri Taikon. Leste sas šov šavé. O maj phuró bušólas Fardi. Muró dad kaj sas o dujto anda le phral, bušólas Voršo pala godea avile le kaver phral, o Wilhelm, Vačhule, Koljea thai o maj sino šav o Aljoša.

O Aljoša sas ande murí phejaki, la Zimaski berš. Von khelenás pe ande jekh than da sinára. Muré pheja žanas ande sa godea škola sar o Aljoša ande jekh than kana bešasás andé é romaní bar andó Stockhólmo. É romaní škola sas ande jekh barí cera, kote žanas vi le terne thai vi le phuré, te sition te žinen. Koté bešenas antregó familia le Milošeski, ko sá péske šavénsa thai le boreánsa.

O Aljoša vačilás pe muré phejange, thaj phenélas lenge ke žungalo lo anda godea ke leski morči sas káli. „Mjazuváv pe jekh negro anda é Afrika kadea kaló kaj sim,“ phenelas o Aljoša lenge. – „Seráv kána,“ murí phej é Zima xoxadá muró kakés o Aljoša. „Te na nekežis, Aljoša,“ phen-da é Zima, „ža kaj o dučáno thai čin thod. Te xalavésa tut andó thod, si te parnós,“ phenda murí phej é Zima leske. O Aljoša giló thaj činda o thod thaj šorda sa o thud ande tazo haj xaladápe parno sapójesa. Kana dikhlápe ande é glinda ke či parnilo, avilo o Aljoša avri roimosa ande bar, thai sipilas andé baró mujésa pala murí phej é Zima. „Zima kaj san, tu kaj xoxadán man, si te mudá-rav tut. Dikhén šavále ínke kaló sim. É Zima xoxáda man te činav o kuči thod te xalavav man te parnuváv.“ Le rom thai leski veri ferdi asáнас lestar. Gadala dilé phirasa, ferdi muri phej é Zima sar kéralas leske, bi te na márdol. Amaró pápo o Miloš, xolávolas kana sumavélas o Aljoša te mar-el la Zimá. „So kerés Aljoša,“ sipilas o pápo, „naj tuke lažav te marés ande jekh šej.“

Amaró pápo o Miloš rodelas jekh kher te sar bešas savore ande late. Vo arakhlá jekh kher buthé sobénsa thai vi jekh bari bar sas. Koté sar bešénas sa leski familía. Godela kaj nas lenge than ando kher, von bešenas ande pénge vurduná. Ando o kher bešlam but berš. Kote sar phenel pe ke barilam sa le glati. De so maj barilé ande jekh than, é Zima thai o Aljoša sičilé te khelen o Jitterbugg, o khelimos anda é Amerika. Ande gado vreama žanás sa le romané ternimata avri račiako te khelén ando jekh khelimásko palátso ando o foro kaj bušholas Nalen. Kote radoinas pe le ternimata.

O than kaj bešasa pe leste, bušholas Tanto. Koté žálas but abiavá, bolimos thai pačivá. Koté sičónas le ternimata te khelen vi romanés. Amaré Rom anda é Rusía žanénas te sirden

gi ande draški, gitarri thai dubi. Le romnea khelenas thai žilabenas anda o muj le purané skafediange thaj moleange žilá anda é pačiv le Romengé.

Skurto phendem tumenge pa muró kak o Aljoša kaj barilam lesa ande jekh than. Gadea lúngo vreama bešlam ande jekh than te aresás te dikhas kana ansurísajlo o Aljoša peski žuvleasa é Gina.

Me kaj phendem tumenge é historia p? muro kak, bušav Fred Taikon, me sim kaj rhmov o romanó saitungo É Romani Glinda ando o Švedo. But manuš žanén muré dadeske vari, é Katarina Taikon thaj laki phej é Rosa Taikon.

But bax thaj sastimos tuménge le Rom kaj žinén pa muró kak o Aljoša.

Vzpomínka na strýce Aljošu

Můj dědeček se jmenoval Miloš, oficiálně Johan Demitri Taikon. Měl šest dětí – nejstarší byl Fardi, po něm se narodil můj otec – Voršo. Pak následovali Wilhelm, Vačhule, Koljea a nejmladší byl Aljoša.

Aljoša byl stejně starý jako moje sestra Zima, odmalička si spolu hrávali. Když jsme bydleli v romském táboře ve Stockholmu, chodili moje sestry a Aljoša do stejné školy. Romská škola byla v jednom velkém stanu, chodili se tam učit číst jak děti, tak dospělí. Bydleli jsme pohromadě celá dědečková rodina – se všemi syny a snachami.

Aljoša si mým sestrám stěžoval, jaký je ošklivý, protože má tmavou pleť. „Jsem tak hrozně černej, vypadám jak černocho odněkud z Afriky!“ vzdychal před nimi. – „Ale prosím tě!“ Moje sestra Zima se rozhodla si z Aljoši vystřelit. „Neboj se! Zajdi si do obchodu a kup tam mlíko. Když se v něm pak vykoupeš, určitě hnedka zběláš,“ radila mu Zima. Aljoša tedy šel, koupil mléko, celé ho vylil do umyvadla a tímhle bílým balzámem se umyl. Když se pak podíval do zrcadla a zjistil, že vůbec nezbělel, vyšel ven, brečel a vzteky zařval na Zimu: „Kde seš, ty podvodnice, já tě přerazím! Jen se podívejte, vždyť jsem pořád stejně černej! Zima mě pěkně napálila, poradila mi, abych se vykoupal v mlíku, že prej budu bílej!“ Ostatní, dospělí i děti, se mu jen smáli. Zima si těžko takový vtípek mohla dovolit bez toho, aby za něj dostala co proto. Dědeček Miloš se zlobil, když viděl, že se Aljoša chystá Zimu zbít. „Ale, no tak, Aljošo,“ napomínal ho, „copak se nestydíš bít děvče?!“

Dědeček Miloš hledal vhodný dům, kde bychom mohli bydlet všichni pohromadě a nakonec ho našel. Měl spoustu místností a velkou zahradou a bydleli jsme tam celá rodina. Ti, na které v domě místo nezbylo, bydleli venku ve vozech. Žili jsme tam mnoho let, jak se říká – my děti jsme v něm všechny vyrostly. Zima a Aljoša vyrostli společně a naučili se americký

tanec jitterbug. Veškerá romská mládež tehdy chodila po večerech tancovat do města, do paláce Nalen. Tam se mladí chodili bavit.

Podnik, do kterého jsme chodili, se jmenoval Tanto. Proběhlo tam hodně slavností – svateb, křtin i pohřbů. Mladí se tam učili tancovat poromsku. Kalderaši z Ruska uměli hrát na harmoniky, na kytary a na bubny. Ženy tancovaly a na počest mužů zpívaly staré písně k tanci i k poslechu.

Tak jsem vám stručně pověděl, jak jsme s mým strýcem Aljošou společně vyrůstali. Dlouhou dobu jsme bydleli na jednom místě a nakonec jsme i zažili, jak se oženil se svou ženou Ginou.

Příběh o svém strýci jsem vám vyprávěl já, Fred Taikon. Pracuji jako šéfredaktor časopisu *Romani Glinda* (Romské zrcadlo), který vychází ve Švédsku. Hodně lidí zná sestřenice mého otce – Katarinu Taikonovou a její sestru Rosu.

Všem, co si o mém strýci Aljošovi čtou, přeji hodně štěstí a zdraví.

Z kalderaštiny přeložila Jana Kramářová

Romano džaniben – řilaj 2009

Časopis romistických studiř

Tento řasopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky.

Publikace byla financována hlavnřím městem Praha z Celoměstských programů na podporu aktivit národnostních menřin na územř hl. m. Prahy pro rok 2009.

Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětř holocaustu.

Vydává Romano džaniben
Ondřřčkova 33, 130 00 Praha 3
tel.: 222 715 947, e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300
řřfredaktorka: Jana Kramářová
Vřkonnř redaktori: Lada Viková, Helena Sadřlková a Peter Wagner
Technická redaktorka: Eva Zdařilová

Redakční rada:

Mgr. Viktor Elřřík, Ph.D.; PhDr. Jana Horvážhová; PhDr. Arne B. Mann, CSc.;
Mgr. Helena Sadřlková; Mgr. Lada Viková; Dipl.-Phys. Peter Wagner; PhDr. Renata Weinerová

Odborná poradnř a konzultační skupina:

Ass. Prof. Mag. Dr. Dieter Halwachs; PhDr. PaedDr. Karol Janas, Ph.D.; Mgr. et Mgr. Petr Lhotka;
Mgr. Marta Mikluřřáková; Mgr. Kamila Mrážková; prof. Ctřbor Nečas, Doc. PhDr. Jiřř Nekvapil, CSc.

Sazba: Petr Teichman
Obálka: Daniela Kramerová s použitřm fotografiř sbřrkovřch předmětů
z Fondu textilu Muzea romské kultury
Tisk: PBtisk, Přřbram
Produkcř zajiřřřuje nakladatelstvř G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz
Náklad: 600 ks
Doporučená cena: 160 Kř
Roční předplatné: 320 Kř (včetně pořřtovného a balného)
ISSN 1210-8545

Evidenční říslo podle tiskovřho zákona: MK ČR E 6882
Nevyřřádané rukopisy a fotografie se nevracejř. Obsah zveřejněných polemických článků
nemusř být totožný se stanoviskem redakce. Podávánř novinovřch zásilek povoleno
Ředitelstvřm pořř Praha ř.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.